

## ฟ้าผ่า เกิดจากอะไร และวิธีป้องกันตัวจากฟ้าผ่า รับมือหน้าฝนนี้

มาทำความรู้จักกับการเกิดฟ้าผ่า อันตรายจากฟ้าผ่า รวมถึงวิธีป้องกันตนเอง เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุฟ้าผ่าในช่วงหน้าฝนกันดีกว่า



ปรากฏการณ์ฟ้าผ่า เกิดจากการปลดปล่อยประจุไฟฟ้าออกจากเมฆฝนฟ้าคะนอง หรือ เมฆคิวมูโลนิมบัส (cumulonimbus) มีลักษณะเป็นก้อนขนาดใหญ่ บริเวณฐานเมฆจะสูงจากพื้นประมาณ 2 กิโลเมตร และส่วนยอดเมฆอาจสูงถึง 20 กิโลเมตร โดยภายในก้อนเมฆจะมีการไหลเวียนของกระแสอากาศอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทำให้หยดน้ำและก้อนน้ำแข็งในเมฆเสียดสีกันจนเกิดประจุไฟฟ้า โดยพบว่าประจুবวกมักจะอยู่บริเวณยอดเมฆ ส่วนประจุลบอยู่บริเวณฐานเมฆ ซึ่งประจุลบที่ฐานเมฆอาจจะเหนี่ยวนำให้พื้นผิวของโลกที่อยู่ใต้เงาของมันมีประจุเป็นบวกด้วย

### ฟ้าผ่าแบ่งได้อย่างน้อย 4 แบบหลัก ได้แก่

1. ฟ้าผ่าภายในก้อนเมฆ
2. ฟ้าผ่าจากเมฆก้อนหนึ่งไปยังเมฆอีกก้อนหนึ่ง
3. ฟ้าผ่าจากฐานเมฆลงสู่พื้น เรียกว่า ฟ้าผ่าแบบลบ

#### 4. ฟาผ่าจากยอดเมฆลงสู่พื้น เรียกว่า ฟาผ่าแบบบวก

สำหรับฟาผ่าแบบลบและแบบบวกนั้นจะทำอันตรายต่อคน สัตว์ และสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นดินหรือผิวน้ำ โดยฟาผ่าแบบลบจะผ่าลงบริเวณใต้เงาของเมฆฝนฟ้าคะนองเป็นหลัก เพราะพื้นที่ดังกล่าวถูกเหนี่ยวนำให้มีสภาพเป็นประจุบวก ส่วนฟาผ่าแบบบวกสามารถผ่าได้ไกลออกไปจากก้อนเมฆถึง 40 กิโลเมตร ภายในเวลา 1 วินาที โดยมักจะเกิดในช่วงท้ายของพายุฝนฟ้าคะนองคือหลังจากที่ฝนซาแล้ว

ในกรณีที่ไม่มียุอุปกรณ์หรือเครื่องมือช่วยตรวจวัดความเสี่ยงของการเกิดฟาผ่า หากมีเมฆฝนฟ้าคะนองอยู่เหนือศีรษะ แล้วเส้นขนบนผิวหนังลุกขึ้นหรือเส้นผมบนศีรษะลุกตั้งขึ้น แสดงว่ากำลังเสี่ยงต่อการถูกฟาผ่า หรือหากเกิดพายุฝนฟ้าคะนองใกล้ตัวในระยะประมาณ 16 กิโลเมตร แล้วมีฟ้าแลบหรือฟาผ่า และได้ยินเสียงฟาร้องหลังฟ้าแลบน้อยกว่า 30 วินาที แสดงว่าอยู่ใกล้เขตเสี่ยงฟาผ่า ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอันตรายจากฟาผ่า ดังนี้



## วิธีป้องกันอันตรายจากฟ้าผ่าในช่วงที่เกิดพายุฝนฟ้าคะนอง

### กรณีอยู่กลางแจ้ง

- ไม่หลบพายุฝนในบริเวณพื้นที่เสี่ยงฟ้าผ่า โดยเฉพาะใต้ต้นไม้ใหญ่ที่อยู่สูงโดดเด่น ใกล้ป้ายโฆษณา เสาไฟฟ้าแรงสูง หรือบริเวณสิ่งปลูกสร้างที่มีส่วนประกอบหลักเป็นโลหะ สระน้ำ แหล่งน้ำ เพราะโลหะและน้ำเป็นสื่อไฟฟ้า จึงมีความเสี่ยงต่อการถูกฟ้าผ่า

- หลีกเลี่ยงการถือวัตถุที่เป็นสื่อไฟฟ้าในระดับเหนือศีรษะขึ้นไป โดยเฉพาะร่มที่มีส่วนยอดเป็นโลหะ คันเบ็ด จอบ เสียม รวมถึงไม้สวมใส่เครื่องประดับประเภทเงิน ทอง นาก ทองแดง เพราะเป็นสื่อไฟฟ้า ทำให้เสี่ยงต่อการถูกฟ้าผ่า

- งดใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องมือสื่อสารทุกชนิด แม้โทรศัพท์ไม่ใช่สื่อไฟฟ้า แต่ฟ้าผ่าจะเหนี่ยวนำกระแสไฟฟ้าเข้ามาในโทรศัพท์ ซึ่งมีแผ่นโลหะ สายอากาศ และแบตเตอรี่เป็นส่วนผสมของโลหะ ทำให้ได้รับอันตรายจากการถูกฟ้าผ่า

- หลีกเลี่ยงการประกอบกิจกรรมกลางแจ้งในช่วงที่เกิดฝนฟ้าคะนอง อาทิ เล่นกีฬา ว่ายน้ำ ทำการเกษตร โดยเฉพาะบริเวณสระน้ำ ทะเล ชายหาด สนามฟุตบอล สนามกอล์ฟ ภูเขาสูง ทุ่งนา เพราะเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดฟ้าผ่า

- กรณีไม่สามารถหาที่หลบในบริเวณที่ปลอดภัยได้ ให้นั่งยอง ๆ เท้าชิดกัน พร้อมเขย่งปลายเท้าให้สัมผัสกับพื้นน้อยที่สุด ก้มศีรษะและซุกเข้าไปประหว่างขา จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการถูกฟ้าผ่า



## กรณีอยู่ในอาคาร

- **ควรอยู่ในอาคารที่มีสายล่อฟ้า** ห้ามขึ้นไปบนดาดฟ้า ไม่อยู่บริเวณมุมตึก และระเบียงด้านนอกของอาคาร ไม่เข้าใกล้ประตูหรือหน้าต่างที่เป็นโลหะระหว่างเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง เนื่องจากเป็นพื้นที่โล่งและมีสื่อ นำไฟฟ้า ทำให้เสี่ยงต่อการถูกฟ้าผ่าได้

- **หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์** โดยเฉพาะโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์แบบมีสาย เครื่องทำน้ำอุ่น เพราะหากฟ้าผ่าลงมาภายนอกอาคาร กระแสไฟฟ้าจะวิ่งมาตามเสาอากาศ เสาสัญญาณ สายไฟฟ้า และท่อน้ำประปา ทำให้อุปกรณ์ได้รับความเสียหายและผู้ใช้งานได้รับอันตราย เพื่อความปลอดภัย ในช่วงที่เกิดพายุฝนฟ้าคะนอง

- **ควรถอดสายไฟฟ้า** สายอากาศ สายโทรศัพท์ สายโมเด็ม จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย จากฟ้าผ่า

- **เตรียมไฟฉายไว้สองดวง** เพราะอาจเกิดไฟดับหรือไฟไหม้ได้ แต่ไม่ควรใช้เทียนไขในบ้าน เพราะ อาจเสี่ยงต่อไฟไหม้

## กรณีขับรถ

- **จอดรถในบริเวณที่ปลอดภัย** ไม่จอดรถใกล้ต้นไม้หรือสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ โดยเฉพาะป้ายโฆษณา เสาไฟฟ้าแรงสูง เพราะฟ้าอาจผ่าลงมาบริเวณดังกล่าว ทำให้ได้รับอันตราย

- **หลบในรถพร้อมปิดประตูและหน้าต่าง** ไม่สัมผัสตัวถังรถที่มีส่วนประกอบเป็นโลหะ ขณะที่เกิดฟ้าผ่าห้ามวิ่งลงจากรถ หรือยื่นอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดออกจากรถ เพราะกระแสไฟฟ้าจะไหลไปตามผิวโลหะของตัวถังรถลงสู่พื้นดิน ทำให้เกิดอันตรายได้

**ทั้งนี้ การเรียนรู้วิธีป้องกันอันตราย และปฏิบัติตัวอย่างถูกต้องเมื่อเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการถูกฟ้าผ่า ทำให้การดำเนินชีวิตในช่วงฤดูฝนเป็นไปด้วยความปลอดภัย**